

Hygiejne i dagtilbud

**nordfyns
kommune**

Baggrund

Børn og voksne er meget udsatte for smitte i dagtilbud. Børn er dog pga. et endnu ikke fuldt udviklet immunforsvar, og de endnu begrænsede hygiejniske vaner mere modtagelige over for smitte.

Mikroorganismer, som bakterier trives i stor stil i dagtilbud, hvis der ikke dagligt er fokus på hygiejnen.

Der er derfor udarbejdet denne hygiejnevejledning for medarbejdere i dagtilbud til hjælp i de mange situationer, hvor hygiejne spiller en rolle i forebyggelsen af smitte. Vejledningen tager afsæt i Sundhedsstyrelsens anbefalinger.

Vil du vide mere kan du finde, "Håndbog om hygiejne og miljø i dagtilbud" på Sundhedsstyrelsens hjemmeside. På hjemmesiden kan du også finde illustrative videoer om fx bleskift, indretning m.v. af puslepladsen og håndvask.

<https://www.sst.dk/da/udgivelser/2023/Hygiejne-i-daginstitutioner>

God systematisk hygiejne betaler sig.

Flere undersøgelser viser, at det kan betale sig at have fokus på hygiejnen i dagtilbud. Faste hygiejnerutiner har

vist sig at nedsætte sygeligheden på grund af infektioner blandt børn og voksne med op mod en tredjedel. Undersøgelserne har bla. været med fokus på håndhygiejne og brug af værnemidler som fx handsker.

Håndhygiejne

Håndhygiejne er den bedst dokumenterede metode til at forebygge smittespredning.

Smykker (ur, ringe, armbånd) samt neglelak og kunstige negle hindrer korrekt håndhygiejne, da der her er gode "gemmesteder" for bakterier og virus". Det bør derfor ikke anvendes i dagtilbud.

Nedenfor en guide til korrekt håndhygiejne.

Hvornår skal du vaske hænder?

- Før, under og efter madlavning.
- Før og efter måltider.
- Efter du har pudset egen eller andres næse.
- Efter du har været på toiletet eller hjulpet andre.
- Efter du har skiftet ble.
- Efter du har leget med jord, sand og dyr m.m.
- Efter du har håndteret beskidt tøj.
- Før og efter du har rensset sår.

- Efter håndtering af affald.
- Efter brug af handsker.
- Ved våde og synligt beskidte hænder.

Hvad skal du bruge til at vaske hænder med?

- Flydende og hudvenlig sæbe, gerne fra håndfri- sæbedispenser og armaturer så der undgås berøring.
- Engangs- papirhåndklæder.

Hvordan skal du vaske hænder?

Hvornår anvendes hånddesinfektion

- De voksne kan desuden anvende håndsprit når hænderne er synligt rene og tørre. håndsprit er ikke tilstrækkeligt effektivt ved våde og beskidte hænder. Her anbefales håndvask.
- Som hånddesinfektionsmiddel anvendes 70 -85 % ethanol-baseret alkohol tilsat glycerol(plejemiddel) 1-3% (det vi kender som håndsprit).

- Sundhedsstyrelsen fraråder brug af hånddesinfektion hos børn, og anbefaler håndvask med vand og sæbe, så det enkelte barn lærer gode rutiner for håndvask. Tilgængelige håndsprit beholdere/dispensere kan udgøre en sikkerhedsmæssig risiko for de små børn, og skal derfor holdes uden for deres rækkevidde.

Husk en god mængde sprit og tid til fordeling på hænder og fingre, og vær opmærksom på, at spritdispensere doserer meget forskelligt.

Vær opmærksom ved mave-tarm infektioner som fx!

- Ved Roskildesygge (Norovirus) er effekten af hånddesinfektion varierende (ikke særlig effektiv). Brug af handsker og omhyggelig håndvask er derfor ekstra vigtigt før hånddesinfektion da Norovirus er meget smitsomt.

Brug af handsker m.m.

Handsker anvendes for at hindre smittespredning og beskytte personalet. Der findes latex, nitril og vinylhandsker. Generelt kan nitril handsker anbefales, da de kan anvendes til alle relevante formål i dagtilbud.

Obs! Før handsker tages på, udføres

hånddesinfektion for at sikre at hænderne er rene.

Her anvendes altid handsker

- Ved bleskift.
- Hjælp til toiletbesøg.
- Ved opkastning og rengøring herefter.
- Ved diarré.
- Rensning og berøring med sår.
- Aftørring efter blod, sårsekreter og andet biologisk materiale.
- Håndtering af urent vasketøj.
- Ved madlavning hvis mindre rifter på hænder.

Husk altid håndhygiejne efter brug af handsker.

- fordi det varme og fugtige miljø i handsken medfører at hudbakterier formere sig

- fordi det er svært ikke at forurene sine hænder, når man tager handskerne af

-fordi der kan gå hul på handsker under brug

Vigtigt ved rengøring efter opkast eller anden smitsom kilde.

Inden optørring af fx opkast eller lign. og efterfølgende rengøring/desinfektion, iføres et engangsforklæde og handsker. Der tørres op med sugende engangsmateriale fx papirhåndklæder, som herefter kommer i en affaldspose. Området rengøres efterfølgende med engangsklude med vand og sæbe, og til sidst når området er tørt, desinficeres det med desinfektionsmiddel (alkohol beregnet

til overflader). Kludene lægges i affaldsposen, som tillukkes og smides i pedalspand eller direkte i affaldscontainer. Det anbefales, at man skifter engangsforklæde og handsker imellem optørring og rengøring. Husk håndhygiejne før og efter!

Hygiejne og toilet/bleskift

Det er vigtigt at holde en god hygiejne på toiletter, pusleborde og ved brug af pletter for at hindre smitte og infektioner hos børn og voksne.

Toiletforholdene har også betydning for sundhed og trivsel. Nogle børn holder sig hele dagen fordi de ikke vil benytte institutionens toiletter, fx hvis de er beskidte eller ikke tilstrækkeligt afskærmet. Det kan have store helbredsmaessige konsekvenser, og give mavesmerter, inkontinens og urinvejsproblemer.

Toiletter

Rengøring af toiletter varetages af rengøringspersonale.

Ved behov for rengøring i løbet af dagen anvendes:

- Engangsforklæde
- Handsker
- Engangsvaskeklude

Der udføres altid håndhygiejne efter brug af handsker og uren opgave.

Toiletbørste opbevares udenfor børnenes rækkevidde, og skiftes ud minimum en gang om måneden

Ved hjælp til toiletbesøg:

Legetøj og andre genstande, som ikke skal anvendes ifm. toiletbesøg skal ikke forefindes på toilettet.

- Der anvendes handsker og anbefales engangsforklæde.
- Der udføres håndhygiejne efterfølgende.
- Børn vasker hænder under opsyn af en voksne.

Luft gerne ud på toiletterne flere gange dagligt

Potte

Brug af potte kræver en omhyggelig hygiejne for at undgå smitte fra urin og afføring.

Minitoiletter med træk og slip er mere hygiejniske og bør foretrækkes.

- Brug altid handsker ved håndtering af potter.
- Potten tømmes og rengøres med vand og sæbe. Herefter desinficeres den med 70-85% ethanolbaseret alkohol til overflader. Der kan evt. anvendes plastikpose over potten for at begrænse forurening, men den skal stadigvæk rengøres.
- Efterfølgende udføres håndhygiejne.

- Børn vasker hænder under opsyn af en voksne.

pusleplads

Puslepladsen er et af de steder hvor risikoen for smitte fra barn til barn er størst. Gode hygiejniske rutiner nedsætter smitterisikoen.

Det anbefales:

- At pusleplads incl. madras har en rengøringsvenlig overflade, og tåler aftørring med et desinfektionsmiddel (70-85% ethanolbaseret alkohol til overflader) efter hvert bleskift.
- At puslepladsen rengøres med engangsvaskeklude og et universelt rengøringsmiddel mindst 2 gange dagligt og ved synlig forurening.
- Puslepladsen dækkes med et vandtæt engangsunderlag ved hvert bleskift.
- Handsker, engangsforklæde, engangsvaskeklude, bleer, sæbe/håndsprit mv. bør være inden for rækkevidde samt en pedalbetjent affaldsspand foret med en plasticpose.

- At puslepladsen aftørres med desinfektionsmiddel rutinemæssigt efter hvert bleskift.

I tilfælde af Roskildesyge (Norovirus) skal puslepladsen desinficeres med 1000ppm aktivt klor (kontakt evt. hygiejne- konsulent/sygeplejerske.)

Bleskift

Bleskift foregår kun på toilettet, og ikke hvor børnene leger eller spiser.

Det kan anbefales at gennemse Sundhedsstyrelsens video om korrekt hygiejne omkring puslepladsen og ved bleskift så unødigt smitte undgås.

- Benyt engangsforklæde og handsker
- Tag evt. langærmet trøje af eller smøg ærmer op over albued. Evt. ur og ringe tages af.
- Læg alle ting frem som du skal bruge; engangsunderlag, fugtede engangsvaskeklude, engangsservietter sæbe, ble, engangshåndklæde m.v.
- Pedalbetjent affaldsspand isat pose er inden for rækkevidde.
- Efter bleskift og oprydning, rengøres/desinficeres puslepladsen.
- Affaldsspand vaskes af mindst en gang om ugen.

Husk egen håndhygiejne efter bleskift, og vask af barnets hænder (kan

have været i bleområdet).

Hygiejne ved madlavning og måltider

God køkkenhygiejne – ikke mindst håndhygiejne er vigtig for at undgå at virus, bakterier eller andre smitstoffer forurener maden, og giver mavepiner og forgiftninger. Smitstoffer kan overføres via vores hænder eller tøj, men kan fx også overføres fra kød til grønsager og omvendt.

God køkkenhygiejne er derfor vigtig for, at medvirke til raske og glade maver hos dig og andre.

- Vask hænder inden du går i køkkenet og håndterer fødevarer, og når du har rørt ved æg, kød og grønsager.
- Husk at det **KUN** er raske voksne og børn der hjælper med madlavning.
- Brug forskellige skærebretter til grønsager og kød.
- Brug forklæder i køkkenet.
- Alle børn og voksne vasker hænder før måltider.
- Før og efter spisning vaskes borde af i varmt sæbevand.
- Der anvendes bestik ved servering.

Køkkenhygiejne

- Karklude og viskestykker skiftes dagligt, og vaskes ved min. 60 grader.
- Flergangsforklæder vaskes dagligt ved min 60 grader.
- Opvaskebørsten skoldes eller vaskes i opvaskemaskinen dagligt.
- Køleskab rengøres ind- og udvendigt mindst 1 gang ugentligt og ved behov. Håndtaget rengøres dagligt.
Registrering af hvornår køleskabet er rengjort.
- Temperaturen i køleskabet må maks. være 5°C.

Bålmad og måltider i naturen

- Vær særlig opmærksom på håndhygiejne før og efter håndtering af råvarer.
- Håndhygiejne før måltider evt. ved vådservietter med vand og sæbe.

Rengøring af narre- og flaskesutter

- Nye sutter koges i rent vand i 5 min. inden de tages i brug.
- Snavsede og tabte sutter rengøres i sæbevand, og koges i rent vand 5 min.
- Brugte flaskesutter skylles i vand, gnides med groft salt og rengøres i sæbevand før de koges i rent vand i 5 min.
- Sutteflasker rengøres med sæbevand og en flaskerenser (alternativt i opvaskemaskine ved

65° C), og koges herefter i rent vand i 5 min.

- Sutter og flasker opbevares rent og tørt indtil de skal anvendes.

Hygiejne og søvn

Soverum, barnevogn, krybber og sengetøj

- Soverum udluftes før børnene lægges til at sove og efter midt-dagsluren.
- Hvert barn har sin egen madras og sit eget sengetøj.
- Sengetøj vaskes hver anden uge og efter behov.
- Puder og dyner opbevares særskilt fra hinanden og under tørre ventilerede forhold.
- Dyner vaskes ved 60 grader mindst to gange årligt og efter behov.
- Madrasbetræk skal tåle rengøring med vand og sæbe samt desinfektion. Vaskes af mindst 1 gang om måneden og ved behov pga. tilsmudsning.
- Madrasbetrækket vaskes i vaskemaskine ved behov, og når madrassen overgår til et nyt barn.
- Barnevogne og krybber efterses en gang om måneden med henblik på- så tidligt som muligt- at opdage skimmelvækst, der viser sig som sorte, grønne eller brune pletter.
- Skimmelvækst fjernes med en børste og vand og sæbe. Der tørres op bagefter, og området tørrer grundigt inden fornyet brug.

- Kan skimmelvækst i en trækrybbe ikke fjernes, må den kasseres.
- Barnevogne og krybber vaskes en gang om måneden.

Hygiejne og legetøj

Børn deler legetøj, som derfor berøres af mange hænder i løbet af en dag. Børn putter legetøj i munden og sutter på det, og legetøj befinder sig ofte på et gulv, der ikke er rent. Legetøj er derfor en vigtig smittekilde og årsag til smitte fra barn til barn.

Anbefalinger:

- Legetøj skal kunne vaskes i sæbevand.
- Nyt legetøj vaskes, inden det tages brug.
- Legetøj vaskes mindst en gang om måneden og ved synlig forurening.
- Legetøj vaskes dagligt ved ophobede sygdomstilfælde fx ved smitsom diarré.
- Udklædningstøj vaskes ved 60°C mindst en gang om måneden.
- Tablets, der anvendes i lærings-situationer, renses før og efter brug med renseservietter beregnet til rengøring af mobiltelefoner og skærme.

Hygiejne og vasketøj

Håndtering af vasketøj skal foregå med handsker på. Håndtering efterfølges af håndhygiejne enten som

håndvask eller håndsprit (se kriterier for metode under håndhygiejne).

Privat tøj skal hverken vaskes eller skylles op i dagtilbuddet, men i stedet gives barnet med hjem i lukket pose.

Anbefalinger:

- Vask ved 60°C: Håndklæder, viskestykker, karklude, hagesmække, sengelinned, dyner samt stofbleer.
- Vask ved 90°C: Stofbleer og sengelinned, som er forurenede med fx afføring, urin, blod, opkast, snot, betændelse eller sårvæske.
- Vask ved 90°C: I særlige tilfælde hvor der er en ophobning af smitsom sygdom gælder dette også for håndklæder, viskestykker, karklude m.v.
- Vaskemaskine rengøres efter brugsvejledning og ved synlig forurening.
- På grund af risiko for spredning af smitstoffer kommes børns private tøj, som er forurenede af opkast, afføring og lign. i en pose og gives forældrene med hjem.

Hygiejne og sår

Sår og skrammer kan give plads til sygdomsfremkaldende bakterier, som kan forårsage infektioner. Det er derfor ikke nok at standse en evt. blødning. Såret skal også renses.

Anbefalinger:

- Der anvendes altid handsker ved sårrensning.
- Små sår og hudafskrabninger renses under rindende vand – brug ikke sæbe.
- Såret duppes tørt med engangshåndklæde, og dækkes evt. med et plaster hvis behov for beskyttelse (mod snavs). Såret danner hurtigere skorpe ved lufttørring.

Større sår, forbrændinger, sår forurenet af asfalt, blødende bidsår fra andre børn og dyr behandles altid hos lægen. Husk oplysning om Stivkrampevaccination I barnets oplysningskort i dagtilbuddet.

Hygiejne og indeklima

Et godt indeklima har stor betydning for børn og voksnes sundhed og trivsel samt for børns læring. Ved gentagne udluftning igennem dagen reduceres de skadelige partikler, som kan give hovedpine, irriterede slimhinder, koncentrationsbesvær, træthed, infektionssygdomme m.v. Partiklerne stammer fx fra inventar, tæpper, elektroniske apparater, madlavning, virus m.v.

Luft ud hver time i 5 min med gennemtræk. Vinduerne skal åbnes helt op for at give effekt.

Godt indeklima afhænger også af en god rengøring

Rengøringsniveau har også betydning for sygeligheden i daginstitutionen.

- Rengøringsvenligt inventar, legetøj, tekstiler, lokaler m.v. gør det nemmere at opretholde et sundt indeklima uden for mange skadelige partikler.
- Rengøringens kvalitet afhænger også af lokalernes rengøringsparathed dvs. at der er ryddet op, så rengøringen kan komme til.
- Gulvtæpper frarådes – Skulle der være løse tæpper støvsuges de dagligt, og flyttes med jævne mellemrum. Løse mindre tæpper bør vaskes en gang om ugen.
- Fejning indendørs frarådes pga. ophvirvling af støv. Her bør i stedet anvendes støvsuger eller en tør/fugtig moppe.

Hygiejne og udeliv

Nordfyns Kommune er rig på masser af natur, og muligheder for at dyrke et varieret udeliv. Det er godt for sundheden, motorikken, sanserne, humøret og meget mere.

Her nogle anbefalinger til hygiejne og udeliv fint kan gå hånd i hånd.

Husk at vaske hænder

- Når du kommer ind udefra.
- Efter du har leget med dyr, sand, jord m.v.

- Før du skal spise eller bespise andre.
- Efter du har pudset din eller andres næse.
- Efter du har været på toiletet eller hjulpet andre.
- Efter du har håndteret beskidt tøj.

Sandkasser

- Sandkassen efterses dagligt for fremmedlegemer som dyreekskrementer m.m.
- Sandkassen tildækkes med et kraftigt net når den ikke er i brug. Presenning frarådes pga. kondens.
- Sandet udskiftes hvert år og efter behov ved forurening.

Vand og leg

- Af hensyn til smittefare, og de krævende hygiejniske foranstaltninger anbefales soppebasiner ikke i dagtilbud.
- Brug vandslange eller sprinkleranlæg hvor der er flow på og med vand af drikkevandskvalitet. Skyld gerne systemet igen hvis det har været meget varmt af hensyn til bakterievækst i slangerne.

Håndhygiejne på tur

- Husk håndsprit.
- Et lille førstehjælpskit, der gør det muligt at rense sår og småskrammer.
- Vådservietter.

Skærpet hygiejne ved ophobning af infektioner

Ved flere samtidige infektioner som fx luftvejsinfektioner eller mave - tarminfektioner hos børn og voksne bør der indføres skærpet hygiejne for at hindre smittespredning, og gælder både for børn og voksne.

Anbefalinger:

- Vær ekstra opmærksom på håndhygiejne. Voksne kan supplere sin egen håndvask med håndsprit.
- Hyppig aftørring af overflader, som mange rører ved, - med vand og sæbe samt efterfølgende desinfektion.
- Vask legetøj dagligt- og læg det legetøj til side, som er svært at rengøre indtil smitterisikoen ikke længere er til stede.

- Vask service i opvaskemaskinen umiddelbart efter brug ved 80° C.
- Lad ikke børn selv tage mad og frugt.

Literaturhenviisning:

"Håndbog om hygiejne og miljø i dagtilbud". Sundhedsstyrelsen 2019
<https://www.sst.dk/da/udgivelser/2023/Hygiejne-i-daginstitutioner>

Pjece er udarbejdet for dagtilbud januar 2024 af
hygiejne konsulent/sygepl.,
Lisbeth Melbye
lmelby@nordfynskommune.dk
tlf. 21 76 21 72

